

FUNDAȚIA ECOLOGICĂ „DIMITRIE CANTEMIR”
GRUP ȘCOLAR PREUNIVERSITAR – IAȘI
Școala Postliceală ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR

**LĂSATUL POSTULUI
ÎN COMUNA SÂNDOMINIC
JUDEȚUL HARGHITA**

**ÎNTOCMIT,
SÁNDOR CSABA – LAJOS**

ANUL 2001

Lăsatul postului în comuna Sîndominic, Județul Harghita

Ziua cea mai importantă de la sfârșitul iernii este „Lăsatul secului”, zi care este piatra de hotar dintre perioada sărbătorilor de iarnă și postul mare.

Din 6 ianuarie ziua Bobotezei și până la Lăsatul secului se țin balurile în sat și nunțile, deoarece este o perioadă când din cauza iernii oamenii nu trebuie să lucreze pe câmp.

În feudalism „farsching”-ul (faselthing) însemna „întruniri a oamenilor nebunatici”, când se puteau spune în gura mare adevărurile ținute tot anul în secret (care câteodată erau neplăcute).

În mitologia greacă serbările lui Dionysos (Bachus) erau serbările, care azi se numesc carnavaluri. Cu aceste ocazii se țineau serbări, jocuri, spectacole.

Aceste carnavaluri erau prezente pe tot parcursul istoriei și aveau scopul de a serba venirea primăverii și trecerea, „moartea” iernii.

În literatura universală se explică originea cuvîntului CARNAVAL, ca fiind CARNE VALE - rămas bun de la carne.

În toată lumea se organizează carnavaluri, cele mai cunoscute sunt: cel din Rio, din Italia, din porturile din Franța de Nord. În Elveția în ziua de lăsatul secului oamenii își pun măști ca să poată spune fără rețineri la vecini, prieteni toate păsurile, reproșurile referitoare la comportamentul lor. În Norvegia unde se așteaptă primăvara -lumina- cu cea mai mare nerăbdare, oamenii își pun măști cu cercuri care simbolizează soarele, defilează cântând și dansând arătând puterea luminii și victoria ei asupra întunericului.

Carnavalurile au inspirat mulți scriitori și compozitori: Goethe, Stendhal, Strauss (opereta „Liliacul”), Couperin, Berlioz, Sztravinskij.

Sândominic este o comună în județul Harghita, la 30 km de reședința de județ Miercurea Ciuc. Este cea mai mare comună din zona Ciucului de Sus. Comuna este în 99 % de religie catolică.

Pe vremuri în această perioadă (06 ianuarie - lăsatul secului) tinerii umblau la baluri, la dans.

În ultima săptămână dinaintea începerii postului evenimentele se desfășurau astfel:

În ziua de luni băiatul care avea iubită se ducea în vizită la ea. Flăcăii primeau câte o floare. Marți se strâneau tinerii din comună, fete și băieți, la băieți se puneau buchete de flori, flori de prietenie. Cu cât dragostea dintre fată și băiat era mai mare cu atât buchetul era mai voluminos. Flori uscate își puneau singuri băieții care nu aveau pereche, sau burlacii. Tinerii în rânduri organizate mergeau la biserică. Unii dintre ei își puneau măști albe și țineau câte un baston la capătul căruia era agățat un săculeț plin cu cenușă. În drum spre biserică aceștia speriau copiii și scuturau săculețul deasupra femeilor renumite în bârfeală (când tinerii mergeau la dans mamele mergeau cu ei și asistau la bal, stând la marginea sălii pe scaune și discutând despre tineri).

După liturgie tinerii mergeau la dans, bal care ținea până miercurea noaptea la ora 12, când începea postul mare, miercuri numită „Miercurea Cenușie”. În timpul dansului un tânăr cu mască intra călare în sala de dans iar muzicanții îi dedeau un cântec. Între timp apărea un tânăr cu varză murată înfiptă pe un băț, cu care se ungeau flăcăii unul pe altul spunând: „na ține post de acum încolo”.

Miercurea cenușie dimineața se legau boii în fața unei „căruțe”(de fapt 2 buc. cotigă, teleagă) și pe o scândură era culcat un flăcău. El era considerat mort și acoperit cu un cearșaf alb. Se întâmpla ca căruța fabricată să fie trasă de doi burlaci. Alți doi duceau lângă căruță câte un scaun și o sticlă de pălincă cu care serveau oamenii de pe ulițe. Îi poșteau să stea pe scaun, cine nu vroia să bea, puneau cu forța pe scaun, dar trăgeau scaunul de sub el.

În ziua de azi acest ritual s-a schimbat, au apărut multe elemente noi.

În anul 1982 eram elev în liceu, când o educatoare a reorganizat cu ajutorul Formației de datini din comuna Sândominic „înmormântarea

carnavalului”.

În zilele noastre locul flăcăului culcat pe căruță este înlocuit cu o mascotă, numit Ilie. Mascota este umplută cu paie. Ilie personifică iarna care este pe patul de moarte. El este culcat în căruță în gura lui se pune o lumânare aprinsă iar organele genitale (reprezentat de un morcov legat de două cepe) sunt acoperite. Căruța este trasă de doi burlaci, iar gazda conduce mulțimea așezată în rânduri (ca la înmormântare).

Unele dintre cele mai importante personaje al carnavalului sunt tinerii îmbrăcați în alb cu pungile de cenușă agățate de băț. Își pun sub îmbrăcăminte multe paie, având astfel o siluetă denaturată (umflată). Capul lor este acoperit cu măști albe, iar la brâu au agățate clopoței cu care fac mare gălăgie. Rolul lor este să țină ordine în rând , să sperie copiii și să presare cenușă pe fete. Obiceiul acesta este rămas de la păgâni și are semnificația ca fetele să fie mai fertile.

Personajele carnavalului în afară de tinerii îmbrăcați în port popular sunt: țigancă care vinde ațe, țiganul cerșetor, fierarul, tocilarul, doctorul care mereu vrea să știe starea pacientului Ilie.

Cu mare fast lumea se duce la biserică, unde mascații n-au voie să intre, ei așteaptă sfârșitul slujbei în fața bisericii. Este interesantă ordinea în care sunt așezați cei prezenți la carnaval. Primii sunt ceterașii după care vin bărbații urmați de „corp”, adică mascota Ilie, bocitoarele iar la urmă fetele. Ritualul este asemănător înmormântării, doar muzicanții sunt cei care dau o notă de bucurie.

Bineînțeles drumul spre biserică este lung, între timp bocitoarele plâng după Ilie, medicul este mereu lângă el, țiganul cerșește, iar țigancă își vinde marfa. Tocilarii încearcă să ascute cuțitele prin frecarea a două capace. Apare și câte o varză murată înfiptă pe un băț, semn că de acum încolo se mănâncă fără carne.

Obiceiul ca fetele să pună flori la băieți se practică și în zilele noastre. Floarea roșie înseamnă prietenie, cea albă înseamnă o legătură mai serioasă.

Astfel, dacă în ziua de marți băiatul primea o floare albă, joi mergea cu părinții la casa fetei la pețit și se făceau planuri de nuntă.

După liturgie preotul îi cinstește pe cei cu carnavalul, apoi tinerii înconjoară tot satul până la urmă ajungând în centrul satului. În fața primăriei își iau rămas bun de la Ilie (simbolizând iarna). Bocitoarele plâng după el spunând versuri:

"Ilie, Ilie, eu mult te-am iubit
Ce bine ai făcut că tu ai murit.

Îți amintești când smulgeam cânepă
M-ai păcălit și te-ai ascuns în tufă.
Când am ajuns ai spus: bau ...
Ce bine era pe dealu'
Și tu mergi la dracu' . "

Între timp se dă foc la Ilie (la pai) și se cântă cântec de jale. Pentru că Ilie nu mai este, începe iar dansul.
Noaptea la orele 12.00 începe Postul Mare.

Această datină face parte din cercul de datini care se leagă strâns de momentele , datele importante ale religiei (deși având rădăcini păgâne), și de cercul sărbătorilor de-a lungul unui an calendaristic, an ce-și are sărbătorile la importantele răscruci și schimbări din natură.

Obiceiurile, datainile, dansurile populare, cântecele, păstrarea lor este la fel de importantă ca și graiul sau limba. Este păcat să le dăm uitării.

Bibliografie:

1. Dr. Xántusz János : Calendarul naturii,
Ed. Criterion, București, 1972